

BALANDŽIO 1917 METŲ.

T. VI.

ATEITIS.

№ 4

Damijonas de-Veuster'is

(Raupsuotųjų draugas)

(1845 – 1889).

Damijonas de-Veuster'is yra kilęs iš Belgijos ukininkų. Pradžią mokslo jis įgijo kaimo mokykloje. Jojo tėvas, pasiturintis ukininkas, sumanė leisti sūnų komercijos mokyklon tikėdamasi sulaukti iš jo pirklio bei fabrikanto. Bet pats Damijonas nei svajoti apie tai nesvajėjo. Iš jaunų dienų jau jį traukė prie prakilnaus didelio kitų naudai darbo. Kartą, dar budamas mokiniu, pateko jis į susirinkimą misionorių, suvažiavusių iš viso pasaulio. Jų pasakojimas apie pavojus ir įvairius atsitikimus, kurie tenka patirti skelbiant Kristaus mokslą, padarė nemenką įspūdį į jauno Damijono vaidentuvę, ir jis pasiryžo tapti misionorium. Damijono brolis Pampilijus buvo vienuolis viename vienuolyne, kuriame buvo rengiami misionoriai. Jam padedant, Damijonas įstojo į tą vienuolyną. Išbuvęs paskirtą vienuolyne laiką, Damijonas veržte - veržėsi skelbti evangelijos, bet jo nenorėjo leisti, atrasdami jį perjaunu. 1863 metais jo brolis Pampilijus tapo paskirtas misionorium į Havajios salas. Bet besirengdamas kelionėn apsirgo, tuomet Damijonas pradėjo prašyti, kad vieton brolio jį leistu važiuoti. Po ilgų prašymų gavo leidimą ir savaitei prasliskus, atsidūrė Havaijo salose. Sako, Damijonas pamatęs Havajios salas, tapo sužavėtas nepaprastai puikiu reginiu. Jūros vanduo buvo puikios, šviesiai mėlynos spalvos. Po vandeniu matėsi baltieji koralai ir nardė įvairiausių spalvų žuvys. Iš kalnų maži upeliukai riedėjo žemyn. Zaliavo augstų kokosinių palmių miškai. Sodnuose mirgėjo, žydėjo puikiausios gėlės.

Ištikrųjų Havaijos salos, atrastos kapitono Cook'o, baigianties XVIII šimtmečiui, galima pavadinti palaimintu ir gražiausiu kampeliu. Klimatas, kad ir karštas, bet sveikas, temperatūra beveik visuomet vienoda, — nebuna čia Ramiame Vandenyne siaučiančių vėtrų. Europiečių atvežti kultūriniai augalai gerai auga ir gyventojams suteikia gero maisto. Be to europiečiai atvežė čia karvių, avių ir ožkų; Cook'as gi rado tose salose kiaulių, šunų ir žiurkių. Miškuose ir vandenyse daug paukščių ir žuvų. Patogus prekybos žvilgsniu punktas. Pagalios šios salos garsios ir savo vulkanais.

Patįs havaijiečiai malaiškai - polineziškos padermės bei rasės: oda gelsvai - rausvos spalvos, plaukai labai juodi ir statūs, barzda visai reta, veidas platus su plokščia nosimi ir storomis lupomis. Europiečiai juos atrado laukiniais - stabmeldžiais. Po ilgo iš šalies ateivių europiečių išnaudojimo vietinių gyventojų, įvyko eilė reformų, jau ankščiau palaikomų žymesnių vietinių valdytojų. Nuo 1840 metų buvo įvesta konstitucija, sumažinusi despotišką karalių valdymą seimu iš žmonių atstovų. Nuo to laiko sparčiai pradėjo kilti liaudies švietimas bei susipratimas. Bet ištikrųjų havaijiečiai dar ilgai buvo puslaukiniais. Damijonas išlipo Havaijos sostinėj Honolulu, esančioje ant Oagu salos. Jieškodamas katalikų vyskupo, matė jis didžiausiose gatvėse europiškų valdininkų ir pirklių namus, puikius magazinus ir viešbučius. Paskui pamatė karaliaus rumus, toliaus pateko kynų kvartalan, kur buvo sukimšti atvažiavusių darbo jieškoti kynų nameliai. Pagalios miesto pakraščiuose pamatė vietinių gyventojų - kanakų sukrypusias, šiaip taip iš lentų sukaltas bakužes. Kanakai verčiasi žuvių prekyba, kurias labai mėgsta gaudyti; taip-pat pardavinėja gražiai nupintus vainikus, kuriais puošiasi havaijietės.

Sekančią dieną Damijonas nuvyko savo parapijon, kam vyriausiais vedėjais bei šeimininkais buvo įvairūs burtininkai ir žyniai. Nors jau daug metų buvo skelbiama čia krikščionystė, bet maža įtekmės tebuvo padariusi, nes misionoriai, ypač protestantai, daugiausiai buvo be pasišventimo ir statantieji pirmon vieton savo asmens reikalus. Damijonas gi, kaip idealistas, tarp šių krikščionystės skelbėjų buvo reta išimtimi. Uoliai ėmė platinti evangeliją.

Kad ir pritirdavo daug visokių nemalonumų ir nepasisekimų, tečiau buvo patenkintas savo darbu. Taip išbuvęs dvejus metus Havaijos salose, 1865 metais praneša savo tėvams rašydamas šiuos žodžius: „Man didelė laimė, laiks nuo laiko atsiųsti jums žinutę apie save ir priminti jums, kad dideliame, beribiame vandynė, mažoj saloj, jus turite sunų, kurs jus myli, dvasiškį, kurs nuolatos meldžias už jus, skelbėją, kurs praleidžia visą laiką, jieskodamas paklydusių, pražuvusių mūsų numylėto Viešpaties avelių. Turiu daug kliučių ir nemalonumų. Bet visgi aš labai laimingas“.

Geradaris ir gailiaširdis Damijonas negalėjo neatreipti akies į didžiausią šio palaiminto kampelio nelaime — raupsus, nežinia nei kada, nei iš kur atvežtus. Toji liga užkrečiama tamtikromis bakterijomis, ir paprastai apsireiškia sunkiais negalavimais. Iš pradžių tankiausiai pasirodo apie antakius ir ant rankų raudonos dėmės, kaskart didėja plečiasi ir pagalios apima visą veidą ir pasidaro pilkai — juodos spalvos. Po ilgo laiko tos dėmės virsta puvančiomis žaizdomis, krinta mėsos, dažniausiai nuo kojų ir rankų, taip, jog nebegali žmogus nieko dirbti. Praranda visus kūno jausmus, sugenda viduriai, balsas susilpnėja, kvėpavimas sunkus, nei girdi, nei mato ir po 8 — 12 metų tokių baisių kančių žmogus miršta. Raupsai tai sena ir visiems gerai žinoma liga, nes išsiplatinus beveik visose pasaulio šalyse. Užsikrėtimas jaja kolkas tikrai dar neišaiškintas. Bet priverstinis atskyrimas raupsuotų nuo sveikų jau daugelyj valstijų įvesta, todėl ir Havaijos valdžia 1873 m. energingai stvėrėsi to darbo.

Vietinė valdžia raupsuotiesiems paskyrė bukle nedidelę salelę Molokai ir pradėjo visus sergančius vežti į tuos „Gyvųjų kapus“ iš visų valstybės kraštų. Čia buvo jie palikti be jokios priežiūros ir vaikščiodavo, suvargę, sunykę be prieglaudos ir pagalbos. Visa tai, kas rišo juos su gyvenimu, jų vaikai, jų šeimos ir jų reikalai, — likosi kitoj pusėj sąsiaurio. Čia gi apsupti iš visų šalių puikiausios gamtos grožybėmis, galingo vandenyno vilnimis, skaisčių saulės spindulių šildomi, nekantriai laukė pamažu besiantinančios mirties. Juk nesvarbu, kaip praleisti paskutiniai nelaimigojo gyvenimo metai! Todėl ligoniai nesirupino nei butu, nei prieglauda, nei drabužiu, nei dvasios bei proto

skaistyste. Gyveno laikinėse palapinėse, sudarytose iš kastorinio medžio šakų, dengė jas cukrinės nendrės lapais, dėvėjo sudriskusiais skarmalais, už duotus maistui pinigų bepaliovos girtuokliavo ir paleistuvavo. Čia buvo įvairaus amžiaus ir kilimo žmonių. Nelaimė, vargas ir išmetimas iš visuomenės gyvenimo šabloniškai visus vienijo.

Seniai jau Damijonas galvojo apie šių nelaimingųjų likimą ir statydavo sau klausimą,—ar turi draugija teisės išskirdama juos iš savo tarpo pertraukti su jais ryšius? Delto tik ir sutiko jis važiuoti su vyskupu Megre atankyti raupsuotųjų katalikų vargstančių „Gyvųjų kapuose“. Visa, ką jis čia pamatė, labai sujudino jo jautrią iš prigimties sielą: širdis suskaudo, pamačius tokių gyvenimą. Rado jis bjauriuose dvokiančiuose urvuose, besirangant, purvuose žaizduotus, nuogus vyrus, moteris ir vaikus. Niekas jų neslaugė, nieks žaizdų nevalė ir neperraišinėjo. Kai kurie negaudavo vandens atsigerti, nes ji vežė ištol. Tuose urvuose toks buvo tvankus oras, kad Damijonas kalbėdamas su ligoniais turėdavo laiks nuo laiko išeiti tyru oru pakvėpuoti. Tarp šių bjaurių, dvokiančių ligonių, matyti buvo nekalti vaikų veideliai, gailestingai žiurintieji į Damijoną. Tuo visu apsilankymu taip buvo jis sujudintas, kad grįždamas namo visą laiką tylėjo nei žodelio neištarėdamas, o jo sieloje brendo pasirižymas apsigyventi „Gyvųjų kapuose“. Kuomet artimiausiame misionorių susirinkime buvo iškeltas klausimas, kaip pagelbėti raupsuotiesiems, Damijonas išreiškė savo norą važiuoti Malokai salon ir apsigyventi tarp raupsuotųjų. Ilgai jį atkalbinėjo draugai, bet Damijonas nei klausyti nenorėjo, ir galų gale gavo leidimą.

Garlaivys atvežęs Damijoną į Malokai, jau dingo už regračio; ir štai dabar jis likosi vienas tarp tų, kuriems nebėr ko daugiau laukti, kaip tik mirties. Damijonas uoliai ėmėsi pildyti liuosai pasiimtą uždavinį. Pirmiausia pasistengė parupinti sodybai gero, tyro vandens. Padedant kaikuriems raupsuotiesiems jis surado, šaltinį ir atvedė vandenį prie abiejų kaimelių. Paskui Damijonas pradėjo rupintis statymu tinkamesnių gyventi žmonių namų.

Namams pastatyti reikalinga medega, todėl Damijonas karštais atsisaukimais kreipėsi į Havaijos valdžią ir

visuomene, bet pastarieji taip buvo pripratę šaltai žiurėti į nelaimingųjų kančias, taigi nieks nesiskubino jam pagelbėti. Bet Damijonas nesiliovė: savo atsišaukimuose tvirtai reikalavo pagalbos tiems nelaimingiems, įtikrinėjo ir gėdino valdžią. Pagalios pasiekė savo tikslą. Matyt, daug pagelbėjo jo paties pavyzdys. Statymo medega buvo gauta ir Damijonas, padedant sveikesniems ligoniams, pradėjo statyti nedidelius, bet patogius namelius taip, jog 1886 metais tokių namelių buvo apie 300. Sau Damijonas pasistatė paskiausią, o visą tą laiką praleisdavo po dangaus mėlynę ir miegodavo lauke po šakotu pandanu. Beto pastatė didelį namą našlaičiams, kuriame nuolatos buvo po 40 vaikų. Pagalios buvo pastatyta dvi mokykli ir įtaisytos kapinės. Visuose tuose darbuose darbavosi daugiausiai Damijonas. Jis išsirupino, kad butu reguliariai pristatomas maistas; sugebėjo organizuoti aukų rinkimą drabužiais, taipgi jam reikalaujant, buvo uždrausta vežti salon degtinė. Taip jam besidarbuojant, girtnoklystė ir ištvirtimas beveik visai išnyko raupsuotųjų tarpe. Žinoma, nelengvai tas viskas buvo pasiekta; daug vargo ir energijos prisėjo išaiškinti Damijonui, bekovojo su visai ištvirtusiais ir sugedusiais tos kuopos žmonėmis. Bet pavyzdys nekalto, darbštaus gyvenimo, pilno meilės ir pasišventimo padarė didelę, įtakmę į visus gyventojus. Galų gale Damijonas įkurė ligoninę kame stengėsi kiek galėdamas palengvinti nelaimingųjų kančias.

Tą jo gyvenimą kuopuikiausiai nušviečia, jo paties giminėms rašyti laišakai: „Fiziškas darbas“ —rašo jis 1877 m. — labai naudingas mano sveikatai. Jaučiuos gerai ir esu laimingas tarp savo nelaimingųjų ligonių. Jų skaičius siekia jau 800; valdžia vis daugiau siunčia, — juo daugiau laidoju, juo daugiau atvažiuoja naujų. Jie pasilieka čia visam gyvenimui. Dienomis beveik niekuomet nebunu namie. Sutevus gi skaitau prie lamos savo maldas. Darbujuos šiaip jau ir rašau laiškus. Taigi nesistebėkite, kad tik kartą per metus tegaunate mano laišką. Ištikrųjų neturiu laiko kuomet manyti apie jus, kaip tik besimelsdamas. Stai ir dabar nutraukęs nuo savo pailsio valandėlę, rašau jums ir kitiems artimiems į Europą. Artinasi nauji metai. Trokštu kad jie butu jums kuolaimingiausi. Neužmirškite manęs kasdienėse savo maldose“.

„Brangioji matušė ir broliai!“ rašo jis 1880 metais, štai jau septinti metai, kaip gyvenu tarpe raupsuotojų. Per tą laiką pamačiau žmonių vargus pačiuose baisiausiuose pavidaluose. Pusė žmonių čia tai tikri gyvi lavonai, kuriuos kirminai ima ėsti išspradžių viduj, o paskui išviršaus, pakol nepasidaro pačios baisiausios, niekuomet nebeišgydomos žaizdos. Kaip jau aš čia gyvenu, kas met laidojau po 200, o gyvenančių skaičius visgi nemažėja. Pernai met mirtis pasigrobė nemaža ligonių. Kapuose jau nebėr kur kast duobės. Didžiausias mano nusiramimas tai tie kapai, kame vaikščioju melstis ir mąstyti apie neapsakomą laimę, kuria naudojasi jau dauguma mirusiųjų“.

Damijono darbštumas ir pasišventimas, atkreipė visų domą. Begalo jį gerbė Havaijos vyriausybė ir visuomenė. Karalienė aplankiusi Malokai salą, pamatė aiškiausiai, kaip yra brangus ir naudingas jis visiems ten ligoniams. Nors jis darbavosi ne dėl savo garbės ir netroško, kad jį visuomenė garbintu, bet garsas apie jo nuopelnus ir pasišventimą aplėkė visą Europą. Štai ką jis rašo dėl tos priežasties: „Brangiausieji matušė ir broliai! Atleiskit, kad taip ilgai neatsakiau į jūsų laiškus. Nerašiau jums dėlto, kad kasdien laukiau žinios iš brolio Pampilijaus, o taipgi dėlto, jog sužinojau, kad mano paskutinis laiškas atspausdintas laikraščiuose, kas man labai nemalonu. Pirmą ir paskutinį sykį sakau, jog aš to nemėgstu. Aš noriu likti pasauliui nežinomas, o dabar štai apie mane kalba ir rašo visose šalyse, net Amerikoje“.

Bet Damijono garbė augo ir plėtojosi. Daug europiečių tyčia važiavo į Havaijos salas pamatyti drąsaus Damijono ir jo prakilnių darbų. Vienas amerikietis Warren'as Staddart'as, apsilankęs pas garsųjį misionorių, štai ką rašo: „Gale Kalavao kaimo, kuriame gyvena Damijonas, stovi maža bažnytėlė. Norint patekti bažnytėlėn, butinai reik eit per kapines. Kapinių vartelius atkėlė mums linksmas vaikų burelis ir pasveikino mus laimingai atvažiavus. Tuomet tik, kaip vaikai nusiėmė kepures, aš pastebėjau, kad visų jų veideliai buvo žaizdoti ir randuoti, kojos ir rankos buvo kreivos ir kaikurių kruvinos, vienu žodžiu, jie visi buvo užsikrėtę raupsais. Panašios išvaizdos buvo ir kiti Kalavao gyventojai, sveikinusieji mus

važiuojant į kaimą. Kadangi Kalavaoje europietis — retenybė, taigi bežiurint ligonių gauja apsupo mus iš visų pusių ir žingeidžiai žiurėdami lydėjo mus į kaimą. Tačiau prie mūsų nesigrudo ir stropiai spaudėsi duodami mums kelio. Juo daugiau jų rinkosi, juo baisesnis kiekvienas naujai atėjęs atrodė. Aš negalejau sau įsivaizdinti, kad gyvo sutvėrimo kuno puvimas gali labiau plėstis. Rodos, kad be lavono puvimo, negal nieko bjauresnio pasaulį buti, kaip tie visi veidai“.

„Mes pamaži slinkome, didelio raupsuotųjų burio lydimi, nesiartinančių, kad nepalytėjus mūsų. Prisiartinus mums prie bažnytėlės, atsidarė durys ir ant laiptų pasirodė jaunas kunigas, sveikindamas mus laimingai atvykus. Vilkėjo ištrintais nudėvėtais rubais, plaukai buvo susivėlę, betvarkos, o rankos pajuodavusios nuo darbo. Jo veide spindėjo malonė, jaunystė ir sveikata; visa jo išvaizda reiškė stiprumą, ištvermingumą ir drauge gerumą ir malonumą. Jo linksmas juokas, jo menkos, bet malonios vairsės — sakyte sakė, jog tai žmogus, sugebąs sumanyti ir išpildyti pačius sunkiausius darbus. Tai buvo žmogus, išsiringęs sau sunkiausią ir prakilniausią gyvenimo užduotį. Tai Damijonas de-Veuster'is, savanoris - tremtinis ir tarp šių raupsuotųjų minios vienintelis sveikas žmogus“.

Keleiviai aplankė ir Damijono namelį, kurio durys visuomet buvo atdaros visiems raupsuotiesiems. Delei atsargumo keleiviai valgė pietus su savim atsivežtų valgymų. Paprastai Damijonas po pietų lesindavo vištas, kas labai jam patikdavo. Tai buvo jo atilsis ir pasilinksminimas. Didžiausią išpudį į keliauninkus padarė Damijono atlaikytos raupsuotiesiems pamaldos. „Man rodėsi — pasakoja Staddart'as — jog tos pamaldos drauge buvo ir gedulingos, nes visi dalyvavusieji jose buvo miriop pasmerkti. Man buvo nurodyta vieta pas altorių, iš kur buvo matyti visi esantieji bažnyčioje. Pradedant vaikais, giedančiais chore, ir baigiant paskutiniu bažnyčioje esančiu, — visi buvo baisiai sugadinti. Puikus bažnytinių indai buvo atsiųsti iš Paryžiaus Šv. Roko bažnyčios klebono. Sujudinęs ir gaudus buvo tas iškilmingumas ir pamaldumas, su kuriuo laikė jis šv. mišias. Bažnytėlė buvo prisikimšus žmonių. Giedojo paprastos giesmės visi išvieno, tarsi stengdamiesi su-

sivienyti vienon sielon. Keistas, įstabus reginys buvo mano akyse: baltai užtiestas altorius su žibančiais auksiniais indais, šviesiai žerintįs žibintuvai, tas jaunas kunigas, kurio veidas reiškė jėgą, sveikatą ir meilę, skambiu balsu giedas „Tėve mūsų“ ir šale jo du jaunu vaikinų, kurių veiduose jau buvo išpaustos mirties žymės ir už grotelių šimtai žmonių, į kuriuos negalima buvo pažvelgti nepasibaisėjus. Kaikurie stačiai atrodė baidyklėmis – lavonais, prisikėlusiais numirėliais. Neapsakoma smarvė nuodijo orą. Taip tai Damijonas tarnavo Havaioje ir taip besidarbuojant malonu jam buvo vienyti su savo Augščiausiu Viešpačiu! Bežiurėdamas į jį, aiškiai atsiminiau šiuos Luko evangelisto žodžius: „Eidamas į vieną miestą, sutiko Jis dešimtį raupsuotųjų, kurie nuošaliai stovėdami iš tolo garsiai šaukė: „Jezau Mokytojau, pasigailėk mūsų“! Aš irgi pamaniau jog šie nelaimingieji taip pat prašė Viešpaties malonės ir ištikrųjų gavo jos per ištikimą Viešpaties tarną.. Visą tą laiką aiškiai girdėjosi jūros vilnių užimas, besiplakančių į krantą, — jos tarsi verkė, raudėjo nežinia keno kančias; toji jūros rauda, tas užesys panašus į tylius vaitojimus ir tas visas graudus, liudnas ir iškilmingas reginys padarė didelį įspūdį“...

Prakilnus pasišventusio Damijono pavyzdys rado pasekėjų. Penkius metus vienai vienas išbuvo jis ant Malokai, kaip savanoris, galvodamas tankiai, kokių būdu pritraukti bent vieną kunigą savo salon. Štai rašo savo giminėms: „Ką-gi mano, mūsų jauni tėvynainiai. Kodėl jie nestoja drąsia širdimi kovon su žmonių vargais ir nuodėmėmis, kad padauginus mūsų eilėse nepriteklių, kuri gamina senatvę ir mirtis. Pagalios jo svajonė išsipildė. 1878 metais atvažiavo į Malokai naujas misionorius — gydytojas Mikalojus Nalander'is, labai maloniai ir džiaugsmingai Damijono sutiktas. Jis apsigyveno raupsuotųjų kaime.

Taip jiems dviem besidarbuojant, praėjo dešimts metų. Damijonas 1884 metais pastebėjęs ant savo kuno abejotinas žymes, kreipėsi prie gydytojų, bet šie itikrino, jog tai ne raupsai. Kartą netyčia apliejo verdančiu vandeniu koją ir nieko nepajutęs nustebo ir nusigando. Dabar aiškiai pamatė esąs užsikrėtęs raupsais. Jau kitą metą netik kad galutinai įsitikrino, bet ir apsiprato su ta baisia tikrenybe.

„Jau aš nebegaliu daugiau atvažiuoti pas jus į Honolulu — rašė savo vyskupui, nes jau aš sergu raupsais: raupsų žymės pasirodė ant kairės kojos ir ausies, mano blakstienos pradėjo kristi. Dabar nebereikia abejoti, kuo aš sergu. Bet aš lieku ramus ir laimingas tarp savo žmonių. Juk gailiaširdis Viešpats skiria, kas yra geriausia man, ir aš kasdien iš širdies kalbu: „teesie Tavo valia“.

Vieną sykį Damijonas nusilpnėjo ir labai kentėjo kūno sopulius. Be to jo pagelbininkas pasidavė pagundai ir apleido Malokai. Damijonas vėl liko vienas. Bet raminosi, matydamas savo darbui pritarimą; apie tai sprendė iš gausių aukų ir laiškų nuolatų daugėjančių, o taipgi tvirtai tikėjo, jog jam mirus atsiras įpėdiniai, kurie tęs jo pradėtąjį darbą toliau. Ir neapsiriko, nes netrukus atvažiavo į Malokai du nauji misionoriai ir dvi gailestingosios sesutės.

Apie savo ligą giminėms ilgai nerašė, kol jie sužinojo iš laikraščių. Greitu laiku pasklydo laikraščiuose žinia, buk Damijonas miręs. Namiškiai įsitikrinę, kad tai tiesa, buvo nustoję rašyti laiškus. Tuomet Damijonas broliui Pam-pilijui parašė laišką:

„Malokai. Lapkritys 1887 metai.

Mielas brolau, tu neberašai man turbut delto, kad perskaitei belgų laikraščiuose apie mano mirtį, bet gaila, kad dar Viešpats nepatraukė manęs iš šios ašarų pakalnės; aš dabar čia niekam neberekalingas. Tečiau kiek galėdamas pildau kasdienės savo pareigas, nes Dievas teikėsi paversti man raupsuotųjų dvasinius reikalus. Štai jau metai, kaip Dievas paskyrė mane buti auka tos ligos, — tikiuosi amžinai likti Dievui dėkingas už šią malonę. Nors raupsai gerokai apėmė mano kūną, bet kojų jau nebeskauda. Dar valdau rankomis, taip jog galiu laikyti šv. mišias — tai nemenkas nusiramimas man ir visiems draug su manim vargstantiems. Su manimi čia gyvena penkios dešimtis vaikų - našlaičių, su kuriais praleidžiu liuosą laiką. Mirtis tiek daug išpiovė pas mus gyventojų, kad dabar jų skaičius sumažėjo lig 500, bet valdžia kas savaitę siunčia didelius būrius ligonių, taigi greitu laikų mūsų skaičius dvigubai, o gal ir trigubai pasidaugins. Darbo pas mane daug, o tas laikas bėgte bėga. Rami ir linksma mano širdis; man rodos, jog esmi laimingiausias pasaulyje misionorius“.

Tuotarpu liga plėtojosi kas kart labiau, taip jog 1888 metų pabaigoj laiške į brolių Pampilių guodžiasi, kad sunku esą rašyti ir stovėti prie altoriaus per mišias.

Nuo 28 kovo jau nebeišėjo iš kambario. Sutvarkė visus savo reikalus ir lengvai atsidusęs tarė broliui Jokubui: „kaip aš laimingas kad mirštu nieko savo neturėdamas, tikru neturtėliu“. Damijono kančios tęsėsi beveik pusę mėnesio. Mirė jis 17 balandžio 1889 metais.

Keletas žinelių apie vieną dingusį senovėj Žemaičių miestelį.

Mainos rubai margo svieto.

Maironis.

Pasauly nėra nieka pastovaus. Viskas jame kaitaliojasi mainos. Mainos žmonės, mainos jų kalbos, mainos karalysčių ribos, mainos gyvenamos vietos. Kame seniaus buvo traškančios girios, šiandien tęsiasi elektra apšviestos didmiesčio gatvės, kame prieš kelius amžius buta dailaus miestelio, šiandien ten rasi tusčią, krumais apžėlusią vietą. To buta kitur, topat buta ir pas mus.

Mes mokiniai mokinamės geografijos, aprašančios kitus kraštus; mes mokinamės taipgi ir Lietuvos geografijos. Taigi ir svarbu mums žinoti netik, kokie miestai yra nun Lietuvoj, bet ir kokių seniau buta, o dabar nebesama. Apie vieną tokį miestą ir noriu čia trumpai papasakoti.

Skaitydamas neseniai kun. Ragaišio „Kalvarijos aprašymą“, užtikau ten šią įdomią žinią, paimtą iš knygos „Opisanie Telszewskiego powiatu przez M. G.“ 53 pusl.; tos knygos autorius rašo štai ką:

Karaliaus Zigmanto Augusto revizoriaus Jokubo Laskauskio inventoriuje (turtų sąrašė), aprašančiame buvusio Grustės (Gruścieńskiej) valsčiaus sienas (ribas), 1568 metais yra idė-

tas įdomus tulo miesto Bareikavu vadinamo aprašymas. To miesto dabar jau seniai nebėra ir niekas nežino, kame jisai stovėjo. Tasai miestas, kaip rašo ir išskaito Laskauskis, turėjęs 93 plecius su namais, turgavietę ir 6 gatves, kurių šie buvę vardai: Sknodo, Giesulių (Giesulska), Infliantų, Bažnytinė, Platelių ir Dvarinė. Nors tris tiktai amžiai teperėjo nuo Laskauskio išmatavimo ir aprašymo Zemaičiuose buvusių seniunių, bet jau Bareikavo netik buvimas, bet ir ženklai žuvo žemėj ir žmonių atmintyje. Tiktai neaiškus žmonių padavimas rodo kalną su senoviniais kapais ir maža koplytėlė, esančia nelabai toli nuo Ilakių, kaipo vietą, kurioje seniau buvęs tulas miestas, kurio nei vardo nepamena. Bet tas padavimas yra panašus į tiesą, nes Bareikavo žemės siena susidurdavo su Ilakiais, (kurie tuokart buvo paprastu sodžiuku), kaip tai jau sienų aprašymuose Laskauskis nurodo. Kuomet nebliko to miesto ir kokia buvo jo žuvimo priežastis, apie tai išsiteirauti ir patirti negalėjau“.

Tiek apie Bareikavą tepaduoda p. M. G.

Kun. Ragaišis minėtoje savo knygelėje priduria, vietiniai žmonės jam pasakoję, kad senų žmonių padavimu minėtasis miestas stovėjęs toje vietoje, kame dabar stovi Grustės kapai. Tame mieste buvę buk net tris bažnyčios.

Kaipo uolus Zemaičių senovės tyrinėtojas interesavos Bareikava ir vyskupas Valančius. Vizituodamas Ilakius gegužio 25 d. 1859 m., jis buvo net įsakęs Ilakių klebonui kun. Kregždei peržiūrėti senus Ilakių bažnyčios dokumentus ir jei ką ten rastu apie aną dingusį miestelį, pranešti jam tam tikru raštu.

Pildydamas tą įsakymą kun. Kregždė balandžio 28 d. 1860 metais parašė Valančiui oficialų raportą, gan painiai sustatytą, bet visgi paduodantį keletą naujų žinių apie aną dingusį senovės Zemaičių miestelį. Tose žiniose paduodama šie faktai:

1) Kad vieta, kame stovėjęs dingusis miestas, 1859 metais vadinta A l k a s.

2) Kad pirmysčias ano miesto vardas buvęs L i u n a r i n ė (Lunaryna).

3) Kad Liunarinė praminta tapo B a r e i k a v u 1565 metais J. K. Chodkevičiaus.

4) Kad Liunarinė - Bareikavas buvęs parapijinis miestelis, turėjęs bažnyčią, kleboniją, keletą gatvių, o taipgi ir dvarą.

5) Kad šis miestelis gulėjęs ligumoje tarp upės Lubos ir kitos Lubon įtekančios.

6) Kad Įlakių parapijietis Genutavičius kun. Kregždei pasakojęs, jog ten rasta bobinčinis akmuo švęstam vandeniui, bažnyčios varpelis ir liekanos javų magazino ant Lubos kran-
to, — pirmuoju du faktų kun. Kregždė pripažįsta tikrais, tre-
čiąjį tikėtinu, nes Luba seniau leista Liepojun medžiai ir ma-
ži laivai, pakeliantis po 40—50 purų javų.

7) Kad šis miestelis švedų karė, Jonui Kazimierui kara-
liaujant, tapęs švedų (greičiausiai ugnim) sunaikintas, nes nuo
tos gdynės atsiranda Įlakiai, kurie anais laikais vadinęsi
Zodvidaičiais.

8) Sudegus Liunarinei - Bareikavai, kunigas persikėlęs Įla-
kiuosna, nes ten matyt buvus ramesnė vieta miškuose ir kelio
galėjo nebūti.

9) Tos žinios yra imtos iš Įlakių bažnyčios inventoriaus.
Be to iš pono Felikso Kantrimo, Tučų savininko, kun.
Kregždė sužinojęs, delko Liunarinė tapus praminta Bareikavu
(Boreykowo). Priežastis buvus ši:

1665 metais hetmanui Chodkevičiui už Infliantų žygį ta-
po amžinai padovanota Skuodo grapytė (Hrabstwo Szkudzkie)
su miestais Liunarine, Skuodu ir Kretinga. Gavęs tą dovaną,
Chodkevičius Liunarinę pavadinęs Bareikavu, Skuodą Jo-
hansbergu, o Kretingą — Karolsštatu, pirmutinę nuo
savo pirmojo vardo, antrą — nuo savo pravardės, trečią —
nuo savo antrojo vardo, nes hetmanas Chodkevičius vadinos: Jo-
nas - Karolis - Bareikavičius - Chodkevičius.

Liunarinės - Bareikavo aprašymas galima rasti Laskauskio
(kurį kun. Kregždė vadina Luškauskiu) inventoriuje.

* * *

Panašiai į Bareikavą bus dingęs Lietuvoj po šiam karui
nevienas kaimas, neviena viensėdija, o gal net ir miestelis.
Butu gaila, jei draug dingtu jie ir žmonių atmintyje. Nuo to
galutino dingimo apsaugoti tegali vien dingusių gyvenamų vie-
tų aprašymas. Senovė yra dabarties pamatu, dabartis — atei-
ties. Ne mūsų galėje buvo apsaugoti tą ar kitą mūsų krašto
vietą nuo sunaikinimo, bet mūsų priedermė yra pasirupinti,
kad kas tapo šio karo sunaikinta, užsiliktu bent mūsų raštuo-
se. Tam juk ir einame mokslus.

Praeitininkas.

Evangelijų autentiškumas¹⁾).

Pereitą kartą tiesioginiai nurodėme laiką, kuriame buvo parašytos evangelijos, o netiesioginiai kas jas rašė. Šioje dalyje akyliau prisžiūrėsime, kas yra evangelijų autoriai.

Evangelija pagal Matą.

Ar ištikrųjų pirmą evangeliją yr parašęs apaštalas Matas, kaip tai skelbia tradicija? Kitaip sakant, ar ta evangelija yr autentiška?

Gvildant šį klausimą, daugiau domos reikia kreipti į šventųjų Tėvų liudijimus, nes jie, kaip teisingai pastebi Schanz'as, buvo artimesni šventojo Rašto kilimo laikų. Jei apie evangeliją liudija koks apaštalas bei jo mokytiniai, tai jiems galime visai tikėt, nes jiems evangelija buvo visa viltis, visas praėjusių dienų atminimas. Šventųjų Tėvų evangelijos liudytojų tarpe pirmoj vietoj paminėtinas yra Papijas (75—150 Kristui gimus) Hierapolio vyskupas (Mažoj Azijoje). Pasak Irenėjaus, Papijas buvęs šv. Jono²⁾ mokytinis, Polikarpo draugas, senovės žmogus.

Taigi Papijas iš Jono apaštalo, kaipo iš tikriausio liudytojo, patyrė, jog „Matas hebraiška kalba parašė Viešpaties kalbas (Logia) ir, kiekvienas jas vertė, kaip mokėjo“. Šiais žodžiais Papijas norėjo pasakyti: „mes dabar, t. y. apie (138 m.), naudojames Apaštalo Mato graikiška evangelija; bet Matas

¹⁾ Ziūr. „Ateities“ 1—3 numerį 1915 m.

²⁾ Adversus haer. lib. 5, c. 33 m. 4.

Paminėtu čia Jonu, Irenėjus be abejo laikė Apaštala Jona. Eusebijus († 339) savo Bažnyčios istorijoje (Eusebius, Historia Ecclesiae) vienoj vietoj mini Joną apaštala kitoj — Jona kunigą (Presbyter). Pasinaudoję šiuo Eusebijaus paminėjimu, nanjesnių laikų kritikai sutvėrė Joną kunigą (Presbyterį) skirtingą nuo Jono Apaštalo. Pasak kritikų, ne Jonas Apaštalas buvęs Papijaus globėjas, bet Jonas Kunigas (Presbyter). Taigi ir Papijaus liudijimas apie Mato evangeliją tų kritikų pasakymu irgi neturįs didelio tikėtinumo, nes jis einas iš kaž kokio kunigo, Papijaus mokytojo.

Reikia pažymėti, jog Eusebijus du kart minėdamas Jono vardą, ne vieną suklaidino, kas matyt kad ir iš to, jog tas pats Eusebijus, kitame savo veikale (Chron. ad. a. Abr. 2122) nurodo Papiją, kaipo Jono Teologo ir Apaštalo mokinį. Kad kunigo Jono nebūta, pripažįsta tai net sąžiniškesni šv. Rašto tyrinėtojai laisvamainiai. Taip mokytas protestantas Teodoras Zahn'as sako: „Presbyterį Joną pagimdė prieš laiką daugiausiai kritikos reikalai ir egzgezės stoka pas Eusebijų“. Iš tiesų „Presbyteris“ Jonas, tai tas pats Jonas Apaštalas. (Bardenhewer Geschichte der altkirchlichen Literatur I Freiburg 1902 E. p. 538.

iškarto buvo parašęs evangeliją ne graikiškai, tik hebraiškai (aramaiškai)¹. Taigi Papijas, remdamos Apaštališka tradicija, liudija, jog Apaštalas Matas yr parašęs žydų kalba evangeliją, kurią mes (nuo jo laikų) naudojames autentiškame graikiškame vertime. Atkreipiu skaitytojų dėmesį: Papijas nevartoja žodžio „evangelija“, bet „logia“ kas tiesioginėje prasme reiškia: „kalbos“, „žodžiai“. Papijas sako, Matas žydiškai parašęs Viešpaties „kalbas“. Be abejonės, vartodamas išsireikškimą „Viešpaties kalbos“, Papijas turėjo omenyje nevien Viešpaties sakymų rinkinį, bet pačią evangeliją bei Jėzaus istoriją.

Papijaus veikalo likusiose dalyse (fragmentuose) randasi netik Viešpaties kalbos, bet ir vienas kitas pasakojimas apie Jo darbus. Papijas ir Morkaus evangeliją, kuri kaip tik pasižymi Kristaus kalbų neturtingumu, vadina „logia“. Su juo didesne teise jis galėjo pavadinti „logia“ Mato evangeliją.

Taipogi Eusebijus, kuris turėjo visą Papijaus veiklą, žodį „logia“ suprato, kaip Papijaus liudijimą apie pirmąją evangeliją. Eusebijus rašo: „Iš betarpiškų Viešpaties mokinių Matas ir Jonas paliko mums raštinį atminimą“ ir: „Matas iškarto skelbė evangeliją žydams, kuomet tarp jų buvo, o, eidamas į kitas tautas, parašė jo vardu pavadintą evangeliją gimtąja kalba“²). Papijas Mato evangelijai parinko „logių“ vardą, matyti, atsižvelgdamas į tai, kad toj' evangelijoje' randasi daug Viešpaties kalbų bei sakymų. O kadangi tos kalbos užima didesnę veikalo dalį, tatai ir visą veiklą pavadino sakymais bei kalbomis (logia). Papijas galėjo tą žodį pavartoti visam Mato evangelijos turiniui apibudinti. Taigi Papijaus liudijimas beabejo paliečia Mato evangeliją.

Papijaus liudijimą patvirtina Irenėjus³). Irenėjus sakė: „Matas išleido žydams jų kalba evangelijų raštą; pirmiau jis ją (evangeliją) skelbė žodžiais Palestinos žydams³); tai buvo tuo laiku, kuomet Petras ir Paulius skelbė ją Ryme ir įkūrė bažnyčią⁴)“. Beto patsai Irenėjus paduoda daug ištraukų iš Mato evangelijos: kaip šit apie Angelo pasirodymą Juozapui sapne, apie Išminčius, apie krikštijant Kristų dangaus atsivėrimą ir t. t. Paduodamas šias ištraukas, Irenėjus priduria: „Taip Matas (et sic quidem Matthaeus). Taigi Irenėjus aiškiai kalba, jog pirmą evangeliją yr parašęs Matas.

¹) Historija eccl 3, 24, 6.

²) Irenėjus savo jaunystėje buvo Polikarpo auklėjamas. Polikarpas gi buvo Jono Apaštalo mokinys. Irenėjus pažino ir kitus senesnius, kurie Azijoje su Jonu, Viešpaties mokiniu, susitikdavo. Adv. haer. lib 2, c. 22 n, 5.

³) Eusebius Hist. eccl. 5, 8, 2, 3, 24, 6.

⁴) Adv. haer., lib. 3, c. 1, n 1.

Panašiai liudija Klementas Aleksandrijietis¹⁾, Origenas²⁾ ir Tertulijonas³⁾. Visi pirmoje 3 šimtmečio pusėje. Origenas rašo: „Pasiremdamas tradicija, priėmiau keturias evangelijas, kurios visoje Dievo Bažnyčioje, pasaulyje, esančioje, be jokių ginčų yra priimtose; pirmą evangeliją yra parašęs Matas, buvęs muitininkas, paskiau—Jėzaus Kristaus apaštalas. Jis ją (evangeliją) paskelbė aramaiška kalba žydams, atvirtusiems į (krikščionių) tikėjimą⁴⁾. Eusebijus Cezarėjietis, pirmam 4-to šimtmečio pusmety rašo: „Vieni Kristaus mokinių: Matas ir Jonas paliko mums parašytus dalykų paaiškinimus (komentorius); sako, kad jie buvę reikalo prispirti parašyti. Matas pirmiaus tikėjimą skelbė žydams. Prieš eisiant į kitas tautas, parašė evangeliją tėvų kalba (patrio sermone: H. E. 3, 24). Šv. Jeronimas didis šv. Rašto žinovas († 420) sako: „Matas, kuris taipgi vadinos Levi, iš muitininko likęs Apaštalas, sustatė Kristaus evangeliją žydiškomis raidėmis ir žodžiais⁵⁾. Tas pats Jeronimas pažymi, jog Mato evangelijos žydiškas tekstas dar jo laikais yra buvęs Cezarėjos bibliotekoj’.

Pantėnas⁶⁾ pasak Eusebijaus buvo pasiekęs net Indiją ir jau ten rado Mato evangeliją. Sena tradicija skelbia, jog Indijoje Kristaus mokslą apsakinėjo Baltramiejus Apaštalas ir ten paliko evangeliją, žydiškai parašytąją. Jeronimas priduria, jog Pantėnas atrastą evangeliją atgabeno Aleksandrijon⁷⁾. Taigi, ir Aleksandrijos bažnyčia neabejojo šv. Mato evangelijos autentiškumu. Justinas Kankinys pusiau II am. Kr. gimęs, nurodydamas evangelistų vardus (kaip senovėje buvo priimta), paduoda daug ištraukų iš Mato evangelijos, pažymėdamas: taip parašyta esą „Apaštalų komentoriuose“ bei „evangelijose“. Galima butu dar privesti liudijimai iš raštų Ignato, Polikarpo ir kitų, bet, manau šių užteksią.

Prie šių išviršinių liudijimų, reikia pridėti vidujiniai autentiškumo išrodymai. Jie patvirtina anuosius. Pirmos evangelijos autorius yra įsitikėjęs šventais raštais senojo įstatymo, gerai susipažinęs su žydų srovėmis ir papročiais, žino šv. žė-

¹⁾ Itrom. 1, 21.

²⁾ Pas Eus. Hist. eccl. 6, 25.

³⁾ De Carne Christi 22.

⁴⁾ Pas Eusebijų H. E. 6, 25 M. 20, 582.

⁵⁾ H. E. 5, 10; M. 20, 455. Jeronimas, mątyti, naudojosi pirmąkščiu evangelijos tekstu, nes patsai sako, jam buvus leista perrašyti tas rankraštis.

⁶⁾ Pantėnas buvo stabmeldžių filozofas. Likęs krikščionimi, tapo paskirtas Aleksandrijos mokyklos rektoriumi. Jo mokiny – Klementas Aleksandrijietis.

⁷⁾ De vir. illus. c. 36.

mės topografiją. Iš to galima spręsti, autorių buvus žydą ir Palestinos gyventoją. Dar kelios aplinkybės rodo, kad pirmosios evangelijos autorius yra Matas. Pirmoj' evangelijoje kalbama apie pokylį, kurį Matas, jau likęs Apaštalų, buvo patiekęs Viešpačiui pagerbti. Pokylio aprašyme, lyg prabėgdamas paminėti vos vieną Viešpaties žodį, kuris Matui kaip muitininkui¹⁾, į Apaštalus pašauktam, giliai įsmigo širdin, butent: „Aš noriu gailiaširdystės, o ne aukos; aš neatėjau pašaukti teisiųjų, bet nusidėjėlių“ (Mat. 9, 13). Pas Luką ir Morką to nėra. Kas svarbiau, kad Apaštalų išskaitliavimu pirmos evangelijos autorius prie vardo Matas prikeria „muitininkas“, jau tai kad priminus savo praeito gyvenimo niekšumą, jau tai tam, kad jis pats yra apsakytojas.

Netrukus po Mato pašaukimo į Kristaus mokinius, jis kaip augščiau minėta, buvo iškėles pokylį, kuriame dalyvavo ir Kristus. Morkus ir Lukas sako, kad tąjį pokylį Matas iškėles. Tik pirmosios evangelijos autorius užtyli, turbūt iš kuklumo, kad pas jį Kristus viešėjo²⁾. Taip pat iš kuklumo jisai apaštalų išvardinime stato savo vardą po Tomo vardui, tuo tarpu pas Morką ir Luką kaip tik atvirkščiai³⁾. Katalikų egzegotai, vieni sekdami Eusebijum sako, pirmąją evangeliją buvus parašytą 42 — 46 m., kiti gi sekdami Irenėjum — 61—67 m.

Evangelija pagal šv. Morką.

Antroj' vietoj tradicija stato Morkaus evangeliją. Vienok labai daug yra kritikų racionalistų, kurie tvirtina, 1) kad Morkus pirmas parašęs savo evangeliją, ir ji buvus šaltiniu Mato ir Luko evangelijoms; 2) kad Matas ir Lukas rašydami savo evangelijas, naudojęsi tariamomis Kristaus „kalbomis“ (logia)⁴⁾. Į klausimą: koks santikis tarp Morkaus evangelijos ir kalbų (logia), kritikai neduoda jokio tikro atsakymo. Ar Morkus yra prigulmingas nuo „kalbų“, nežinia. Ar „kalbos“ buvo Morkui

¹⁾ Muitininkai pas žydus turėjo negražią garbę.

²⁾ Sulygink Mt. 9, 10; Mk. 2, 15; Lk. 5, 29.

³⁾ Sulygink Mt. 10, 3; Mk. 3, 18; Luk. 6, 15.

⁴⁾ *Schiebe*. Die Religion in Geschichte und Gegenwart Tübingen 1910 m. B. II p. 702. Tame kalbų (logia) rinkiny anot vienu kritikų buvę surašytos Kristaus kalbos, anot kitų be kalbų dar biškis pasakojimų apie Kristaus darbus. Anot vienu tas kalbas (logia) yr parašęs apaštalas Matas, jas ir minįs Papijas. Augščiau parodėm, kad ši nuomonė klaidinga, nes Papijas kalbų (logia) vardu vadina visą Mato evangeliją; anot kitų tas kalbas (logia) parašęs nežinia kas, bet beveik visi racionalistai kritikai labai augštai vertina tas „logia“, taigi ir tas dalis Mato ir Luko evangelijų, į kurias (logia) įinėjo, augščiau stato negu kitas.

tik antraeiliai šaltiniai irgi nežinia. Ar Morkaus evangelija yra nuo „kalbų“ neprigulminga, galutinai taipgi neiširta.

Kaip ten su tuom bebutu, mes su paskutinių laikų kritikais tvirtiname, jog Morkus¹⁾ yr parašęs antrą evangeliją. Pasak Papijaus Morkus buvo Petro vertėjas (interpres—aiškintojas). Šv. Tėvai Morkų vadina šv. Petro mokiniu, bendrakeleiviu, ir vertėju, nes jis parašė graikiškai tai, ką Petras apsakinėjo aramaiškai²⁾. Taigi, Morkus buvo Ryme su Petru jo veikimo pradžioje; beveik niekas iš jaunesniųjų evangelijų kritikų racionalistų neginčija Morkaus evangelijos autentiškumo. Tik kaikurie kritikai užsimena apie kaž kokią pirmąją Morkaus evangeliją³⁾. Jau Papijas aiškiai pabrėžia: Kunigas (Apaštalas Jonas) pasakė, kad Morkus yr parašęs „apie Kristaus veikimą tai, ką buvo prisiminęs“, nes jis pats Viešpaties negirdėjo ir jo mokiniu nebuvo⁴⁾. Kiek toliau pasakyta, jog Morkus buvo Petro mokins. Taigi pasirodo, kad Morkus surašė apie Viešpaties veikimą visa, ką buvo girdėjęs iš Petro Apaštalo. Klementas Aleksandrijietis papildo Papijaus liudijimą. Pasak jo Petro pamokslų klausytojai Ryme prašę Morkaus, kad jiems parašytu pamokslų turinį. Morkus išpildęs jų norą, o patsai šv. Petras parašytą evangeliją pripažinęs ir leidęs skaityti Bažnyčioje. Iš Apaštalo darbų (10, 34—42) matos Petro pamokslų planas. Tam planui tobulai atitinka Morkaus evangelija. Petras gi skelbė Cezarėjoje savo mokslą stabmeldžiui Kornelijui ir jo šeimynai šiaip: „Iš tiesų aš patyriau, jog Dievas nėra veizis į asmenis, bet kiekvienoje tautoje kas jo bijosi ir teisybę daro, yra jam mielas. Dievas siuntė Izraeliaus sunums žodį apreikšdamas ramybę per Jezų Kristų (tasai yra mūsų Viešpats). Jūs žinote žodį pasklidusį po visą Judėją, pradedant nuo Galiliejos, po krikšto, kurį apsakojo Jonas, kaip Dievas patepė Šventąją Dvasią ir galybe Jezų iš Nazareto, kursai perėjo gera darydamas ir gydydamas visus velnio prispaustuosius, nes Dievas buvo su juo. Ir mes esame liudytojai viso, ką yra padaręs žydų žemėje ir Jeruzolimoje; kurį užmušė, pakabinę ant medžio. Tą Dievas prikėlė trečią dieną ir davė jam apsireikšti, ne visiems žmonėms, bet Dievo paskirtiems liudytojams mums, kurie valgėme ir gėrėme su

¹⁾ Jo žydiškas vardas buvo Jonas.

²⁾ Papijas pas Eusebijų *His. — Ecc. Irenaeus adv. haeres. III, 1 Epiphani., haer. 15, 6; Hieronymus de. vir. illustr. 8, 3, 39, 15.*

³⁾ *Wernle. Die synoptische Frage 218 Harnack—Chronologie I 700.*

⁴⁾ *Eus. H. E 3, 39.*

juo, jam jau atsikėlus iš numirusių. Ir jis mums įsakė apsa-
kyti žmonėms ir liudyti, jog jisai yra įstatytasai gyvųjų ir nu-
mirusiųjų teisėjas. Tam duoda liudijimą visi pranašai, kad
per jo vardą gauna nusidėjimų atleidimą visi, kurie jį tiki“.
(Ap. Darb. X. 34. 43). Tai yra planas, kuriuo parašyta
antroji evangelija. Petras, suprantama, savo pamoksluose tu-
rėjo nurodyti, ką Viešpats yr padaręs ir kuo savo dieviškąją
galę parodęs. Senojo įstatymo pranašai buvo nieku pagonims,
nieku jiems buvo mokytų žydų ginčai. Šie neįtikrino pagonių.
Pagonis gali įtikrinti regimi ženklai — stebuklai. Morkaus
evangelija kaip tik ir yra stebuklų evangelija. Visa tai parodo,
kad antrosios evangelijos autorius yra Petro mokinys. Stebuklų
atpasakojime visur pirmoje vietoj’ stovi Petro asmuo, kaip o
visa tai mačiusio. Morkus ypatingai pažymi tas aplinkybes, ku-
rias kiti evangelistai užtyli: augščiausios valdžios pažadėjimas
ir kitos vietos, kurios darytu Petrui garbę — praleista. Matyt
čia Petro įtekmė. Nepraleistas užtai Petro užsigynimas. Mor-
kaus evangelijoj’ apleista Kristaus santikiai su žydais, (nuro-
dymas į Senąjį Įstatymą, pamokslai ant kalno). Farizėjams da-
romi išmėtinėjimai daug trumpiau aprašyti negu pas Matą.
Žydų papročiai, srovės, Palestinos vietos aiškiai, bet trumpai
pažymėtos. Rymas, kaip o parašymo vieta, tik priminta. Visa
tai sutinka su tradicija, anot kurios antroji evangelija buvo
parašyta Rymo stabmeldžiams. Vaizdi, gyva kalba, pripildyta
detaliais bruožais, kurie savyje, rodos, beprasmingai, pirštu pri-
kišamai rodo, kad tos evangelijos autoriaus mokytojas yra be-
tarpiškas aprašytų nuotikių liudytojas, kad jis savo žinias sė-
męs iš betarpiško liudytojo. Petro pamokslai Ryme tik ir ga-
lėjo buti šaltiniu Morkui evangeliją rašant. Vienok šiuomi ne-
tvirtinam, kad Morkus nebutu naudojęsi kitais šaltiniais. Tai
pripažįsta ir laisvamaniai kritikai, pažymėdami, jog Morkaus
evangelijoj’ esama pasakiško elemento. Jie šiaip sanprotauja:
evangelijoj randasi stebuklų; betarpiškas liudytojas negalėjęs
pranešti apie stebuklus, nes stebuklai — negalimi; tad apra-
šyti nuotikiai negalėję buti nei pergyventi, nei pasergėti. Ypač
apsakytas minių pavalgadinimo stebuklas puola į akį; taipat
pranašavimas apie bažnyčios sugriovimą ateityje, piktų dvasių
išvijimas ir t.t. Štai kas kliudo racionalistams pripažinti Mor-
kaus evangelijos istoriškumą! Mat pasak jų Kristus nėra Die-
vo sunus, Mesijas. Jis jokių stebuklų nedaręs. Buvęs tik mo-
kytojas ir farizėjų kritikas. Šitaip tvirtindami, kaipgi raciona-
listai beišaiškins mums tą faktą, kad Jėzus, o ne Jonas Krikš-
tytojas, keliems metams po savo išnumirusių atsikėlimo, iš
tiesų Mesiju vadinos. Juk abu buvo mokytoju ir farizėjų kriti-

ku. Kaip išaiškins, kad mes stebuklus priskaitom Kristui, o ne Jonui Krikštytojui. Kodėl Kristaus mirtis laikoma nusidėjusio pasaulio sutaikinimu su Dievu, o ne mirtis Krikštytojo, kodėl Kristaus vardu susitvėrė religija, pergalėjusi pasaulį, o ne Jono Krikštytojo vardu? Šie ir šiems panašūs klausimai neišaiškinami be antgamtinio elemento. Kame tad parašyta, klausia prof. Kneib'as, bei kas yra prirodęs, kad antgamtinis gaivalas yra negalimas? ir patsai atsako: prasimanymai,—daugiau nieko.

Apie 2-sios evangelijos autentiškumą smulkiau nerašau, nes juk beveik nieks jo neginčija. Daugiau negu apie pačią Morkaus evangeliją ginčijasi apie jos užbaigą. Klausiamo, kas parašė evangelijos užbaigą nuo 9 lig 20 eilutės 16 skyriaus. Senesniuose graikiškuose rankraščiuose (Codex Vaticanus et Sinaiticus) ir 1892 m. atrastame rankraštyj' syrų kalba parašytame (Syrus sinaiticus), dvejuose etiopiškuose kodeksuose užbaigos nėra. Pasak Eusebija¹⁾ beveik visi „smulkesni“ graikiški to laiko rankraščiai baigiasi 16 skyriaus 8 eilute. Ir Jeronimas²⁾ pažymi, kad užbaigos (XVI 9—20,) trukę beveik visuose graikiškuose rankraščiuose. Prieš tai, štai kas galima pasakyti: 1) Beveik visi mums žinomi graikiški rankraščiai, išskyrus viršminėtus, ir beveik visi seni vakarų ir rytų šalių vertimai (kaip Itala, Vulgata Peschitto) turi užbaigą. 2) Justinas, Tacijanas, Irenėjus liudija apie evangelijos užbaigą. 3) Kaikurie tvirtina, jog Morkus negalėjęs baigti evangelijos 16 skyrium 8 eilute. Kame tad tiesa, bei kaip klausimas išrišti? Belser'is³⁾ šiaip į tai atsako: „Greičiausia bus, sako jis, kad Morkaus evangelija, dar nepabaigta (1, 1 lig 16, 8) pakliuvo į skaitytojų rankas. (Autorius galėjo but sutrukdytas tąsyk evangeliją baigti). Iš nepabaigto autografo perrašyti egzemplioriai prasiplatino. Paskiau parašyta tapus ir evangelijai užbaigta. Jei šis išaiškinimas butu teisingas, tai kyla naujas klausimas — butent: Kas gi parašė evangelijos užbaigą? Galima manyti, jog patsai Morkus prieš paskelbsiant evangeliją platesniam skaitytojų rateliui. Schäfer'is⁴⁾ ir Kneib'as⁵⁾ mano, kad evangelijos užbaigą greičiausiai yr parašęs Aristijonas, Viešpaties mokins ir Papijaus globėjas. Šią nuomonę patvirtina 1899 m. atrastas armeniškasis rankraštis (atrado Conybeare), kurs apie evangelijos užbaigą praneša: „ji esanti Aristijono Kunigo“.

¹⁾ Adv. Marinum 9. 1.

²⁾ Episi. 120, 3 ad. Hedib.

³⁾ Einleitung, 100 p.

⁴⁾ Die Ewangelien und die Ewangelien—Kritik pus. 51

⁵⁾ Op. cit. 395 p.

Tridento¹⁾ Santaryba kad ir nenutarė, kas yra Morkaus evangelijos užbaigos autorius, tečiau nutarė, užbaigą taipgi esant įkvėptą. Taigi katalikui nevalia jos atmesti²⁾.

Dabar pažiūrėkim, kada evangelija parašyta. Racionalistai evangelijos parašymą nukelia į tolimesnį nuo aprašytų nuotikių laiką, nes pasak jų negalima esą pripažinti pranašystės apie Jeruzolimos išgriovimą. „Taigi—rašo racionalistas Jülicher'is³⁾, kuomet Morkus rašė evangeliją, Jeruzolima jau buvo išgriauta“. Bet Harnack'as⁴⁾ priešingai tvirtina rašydamas: „Nuomonė, kad knygą, kurią mes prieš save turim, yra prieš Jeruzolimos išgriovimą parašyta, man atrodo tvirtesnė (stärker)“; o von Soden'as⁵⁾ (irgi racionalistas) priduria: „Nėra pamato evangelijos parašymą nukelti vėliau 70—80 m. Gali būti kad ji yra kilusi prieš 70 metus“.

Sulig išviršinių liudijimų evangelija atrodo esanti parašyta prieš 70 metus. Iš katalikų niekas šiam tvirtinimui nesi-priešina. Nes Lukas jau yra naudojėsis Morkaus evangelija. Bet kaip Belser'is vėliau pripažino ir kaip Harnack'as su Kochu⁶⁾ išsireiškia, Luko evangelija esanti parašyta 62—61 metais, taigi, Morkaus evangelija yra daug ankstybesnė. Kaikurie mano ji buvus parašyta 44 m., o kaikurie — kiek vėliau.

Evangeliją pagal Luką.

Apaštalų ir pirmųjų mokinių laikų tradicija liudija, jog trečiąją evangeliją yr parašęs Lukas. Eusebijus⁷⁾ tikrina, kad Lukas kilęs iš Antijochijos. Kuomet Lukas stabmeldys liko krikščionimi, nežinia, Muratorijaus liekanoj (fragmente) Luko evangelija yra įdėta trečioj vietoj⁸⁾. Toje pačioje Muratorijaus liekanoje pažymėta, jog Lukas asmeniškai Jėzaus nematė⁸⁾. Evangelija pavesta Teofilui (Luk. 1, 3). Apaštalų darbų įžangoje paminėta, jog jie t. y. Apaštalų darbai, tai antras tam pačiam Teofilui dedikuotas veikalas. Šioje Evangelijoje rašyto-

¹⁾ Sess. IV de canon scrip.

²⁾ Taip mano ir kiti šv. rašto aiškintojai: Bisping'as, Schegg'as Schanz'as, Knabenbauer'is.

³⁾ Jülicher'is Einleitung 282 p.

⁴⁾ Chronologie I. 653 p.

⁵⁾ Die wichtigsten Fragen im Leben Jesu. Berlin 1904, p. 22.

⁶⁾ Die Abfassungszeit des lukanischen Geschichtswerkes Leipzig 1911 m.

⁷⁾ Hist. Ecc. 3, 4.

⁸⁾ Išties Muratorijaus fragmento tekstą galima rasti pas M. J. Rouët de Journel. S. J.: — Enchiridion patristicum, Friburgi — Brigoviae 1911 ann. 268.

jas pažymi, noris pranešti rupestingai ištyręs¹⁾ viską „nuo pradžios“.

Lukas, kaip Pauliaus bendradarbis, žinojo, žinoma, ką Paulius skelbė, o šis sėmė žinias iš apaštalu Kunigaikščio šv. Petro ir iš kitų apaštalu. Be to žinome, kad Lukas lupo apie du metus Jeruzolimoje, buvo susijęs su apaštalu Jokubu (Ap. d. 21, 17), taigi jo šaltiniai labai turtingi ir tikėtini. Gal naudojosi ir rašytais šaltiniais (Mato ir Morkaus parašytomis evangelijoms). Kristaus kūdikystei aprašyti, beabejo, Lukas naudojosi aramaiškai parašytu šaltiniu, kuris prasideda Viešpaties Motinos aprašymu (2, 19. 51). Luko evangelija tai chronologiškai istoriškas pasakojimas. Jėzaus pranokėjo—Jono Krikštytojo asmuo, Išganytojo užgimimas ir kūdikystė plastiškai prieš akis statomi²⁾. Viešpaties kalbos, darbai — pranešti tikriausiai, nuotikių aprašyme — nuoseklumas puikiai išlaikytas. Muratorijans liekana (fragmentas) praneša, jog Lukas parašęs evangeliją šv. Pauliaus vardu. Panašiai tvirtina Irenėjus (pas Eusebijų Hist. Ecc. 5, 102), Origenas, Tertulijonas. Kaip žinome, Pauliaus buta universalizmo šalininko. Jo išsireiškimu—išganymas skirtas yra visiems: pirma žydai ir graikai. Tą pat matom ir jo mokinio Luko evangelijoje. Čia kaip tik ir apsireiškia tas universalizmas. O universališkam matymo punktui atitinka medegos parinkimas ir jos sutvarkymas. Evangelijoje aiškiai pranešta, jog reikia Jėzaus vardu skelbti atgailą ir nuodėmių atleidimą visoms tautoms, pradedant nuo Jeruzolimos (Luk. 24, 47). Ir šis universalizmas tęsiasi per visą evangeliją.

Reikia išidėmėti gerą liudijimą, kurį Kristus duoda žydų nekenčiamiems stabmeldžiams samarijiečiams (Luk. 10, 33; 17, 16). Atleidžia nuodėmes atgailą darančiam piktadariui, (Luk. 23, 43), mieste žinomai nusidėjėlei—Magdalenai (7, 38). Išreiškiama pagarba moteriškėms: Naimo našlei (7, 11), Marijai, Mortai (10, 38) ir kitoms (11, 27, 23, 28). Priešingai Lukas užtyli visas vietas, kuriose pabrėžiama žydų privilegijos. Taipogi universalizmas matytis iš Luk. 4, 26 ir tt.; 7, 1 ir tt.; 13, 29. Iš to aišku kad evangelijos autorius buvo tikras Pauliaus mokinys, kurs aiškiai supranta, jog „evangelija, yra Dievo galybė, išganymui kiekvieno tikinčio, žydo pirmiaus ir graiko“³⁾. Be to trečios evangelijos autoriaus santarvė su šv.

¹⁾ Luk. 1, 3.

²⁾ Dar prieš vidurinius amžius buvo prasiplatinus nuomonė, jog Lukas buvo dailininkas. Ši nuomonė remiama tuo, kad Lukas savo aprašymuose puikiai yra nupiešęs Švenčiausios panelės paveikslą.

³⁾ Rym. 1, 16 cituota sulig Skvirecko.

Paulium matosi jau žodžiuose, jau išsireiškimuose, mintyse ir prasmėje¹⁾. Ši giminystė tarp trečios evangelijos ir šv. Pauliaus gromatų, kaip tik ir patvirtina tradicijos sprendimą, jog Lukas buvęs šv. Pauliaus mokinys. Trečiojo evangelijoje randasi daug žymių, kurios pirštu prikišamai rodo, jog tos evangelijos autorius yra gydytojas. Mat, trečios evangelijos autorius vartoja, ištisas virtines techniškų medicinos terminų. Jis pasirodo žinąs Galeno²⁾ paskelbtą skirtumą tarp didžiojo ir mažojo drugio³⁾. Vientik pas Luką randam išsireiškima: „Gydytojai, išsigydyk patsai save (Luk. 4, 23). Anglas W. K. Hobart'as savo veikale: „The medical language of St. Luke“⁴⁾ surinko daug medegos iš graikiškų medicinai skirtų knygų. Surinktą medegą palygino su Luko evangelijoje esančiais medicinos terminais, ir priėjo prie šios išvados: trečios evangelijos ir Apaštalo darbų autorius turėjo būti gydytojas. Harnack'as sako: aš pasirašyčiau po Zahn'o žodžiais: „Hobart'as kiekvienam, kuriam ką nors galima prirodyti, prirodė, jog Lukas buvo, žmogus apsipažinęs su graikų medicina,—gydytojas⁵⁾. Šis mokytų žmonių prirodymas patvirtina Senąją tradiciją, jog Lukas, Antiochijos gydytojas, parašė trečiąją evangeliją⁶⁾.

Kad evangeliją parašė mokytojas iš stabmeldžio likęs krikščionis, liudija trečios evangelijos gryna, literatiška graikų kalba. Retai pasitaikantieji hebraizmai (Jėzaus kudykystės aprašyme ir apsakojime apie į Emaus einančius mokinius) išaiškinami pirmų dviejų evangelijų priimtų terminų įtaka ir ir aramaiškais šaltiniais. Sutraukdami kruvon kas augščiau pasakyta matom, jog ir tradicija ir naujesniųjų, sąžiniškesniųjų tyrinėtojų net nekatalikų nuomonė vienoda: Lukas gydytojas Antiochietis, šv. Pauliaus bendrakeleivis, parašė trečiąją evangeliją. Juo greičiau įvykę faktai yra aprašomi, tuo veikalas, aprašęs tuos faktus, turi didesnę vertę. Mums rupima evangelija parašyta prieš 70 metus. Harnack'as⁷⁾ po ilgų tyrinėjimų įsitikrino, jog Apaštalo Darbai yra parašyti taipgi prieš 70 metus (laikuose Tito, ar pirmuose Domicijono metuose;

¹⁾ Palygink Luk. 24, 34—1 Kor. 15, 3.

²⁾ Po Hippokrato garsiausias senovės gydytojas. Gyveno nuo 131—200 m. po Kr. žiūrėk: Encyklopedyja Powszechna X. IX. Warszawa 1862 m. pus. 499.

³⁾ Luk. 4, 38; Harnack, Lukas der Arzt. Leipzig 1906.

⁴⁾ Dublin 1882.

⁵⁾ Einleitung II, 433 ir 442; Harnack op. c.

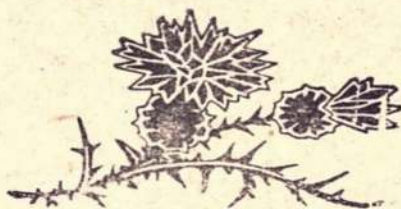
⁶⁾ Šv. Paulius irgi vadina Luką gydytoju Kol. 4, 14.

⁷⁾ Die Apostelgeschichte Leipzig 1908 p. 221.

greičiausia pradžioje 60 metų). Jei apaštalu Darbai¹⁾ parašyti po 60 metų, tai aišku, kad evangelija (pirmas Luko veikalas, Teofilui dedikuotas) yra parašyta vėliausiai—apie 61—62 m. Kad Apašt. Darb. parašyti prieš Jeruzalės sugriovimą, matyti jau iš to, kad ten pav. nežiurint į grasinimus žydams, nepriimama Jeruzalės sugriovimas (pav. 28, 27 ir t.t.) Toliau Lukas Apaštalu Darbuose aprašo smulkiai šv. Povilo gyvenimą, keliones. Vienok Darbus baigia ne Pauliaus mirtimi (žiūr. Ap. D. galą). Taigi praleidžia dar Povilo gyvenimo dalį. Iš čia spėjama, kad Apaštalu Darbai parašyti prieš Paulius mirtį (t. y. prieš 64 metus). Vadinas, išeina, kad evangelija parašyta dar ankščiau.

(T. b.).

Jz. G-as.

MOTINAI.

Neverk, motinėle, kad tavo vaikeli
Prispaudė šios žemės skausmai;
Kad rasti ramumo jisai nebegali
Ir džiaugtis, kaip mažas, linksmi.

Praėjo dienei smagios jaunystės, —
Laikai atkeliavo kiti:
Dabar jam parupo likimas pašėlęs, —
Ne tavo žodeliai šventi...

Dabar, motinėle, nebenumaldysi,
Paėmus ant rankų mane
Ir verkiant lopšelin nebepaguldysi,
Nebeužliuliuosi oi, ne!

Aš vienas dejuosiu, kentėsiu išbalęs,
Kad meilės naujos nerasiu,

¹⁾ Antras Luko veikalas Teofilui dedikuotas. Nieks dabar neabėjoja, kad 3 ev. ir Apaštalu Darbai parašyti to paties autoriaus ir kad evangelija parašyta prieš Apaštalu Darbus.

Ir vienas užbaigsiu vargus šios žemelės
Tarp srovių likimo baisių...

Bet, tu motinėle, visad man akyse
Stovėsi, kaip saulė skaisti;
Tu mano sunkybes visuomet matysi,
Kol skirs mus kapeliai šalti...

Žemės Dulkė.

12—IV—16 m.

MEILĖ.

Iš kur-gi ji imas? Kada-gi nustos
Ji audrinti mano krutinę?
Jau išvaizda mainos ir upas gamtos,
O ji vis tebėr pirmutinė...

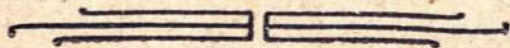
Jau rodosi, metai praėjo treti, —
Tiek naujo pasaulį įvyko!
Tik ji nesimaino .. ir vėl ta pati
Širdies gelmėse pasiliko ..

Ir vėl slenka metai, kaip koks traukinys,
Kurs vargą ir mirtį gabena;
Tik ji nepraeina, tik jos reginys
Meilus su manim vis gyvena...

Nejau man su jaja ir mirti reikės?
Ir sykiu kapuose gulėti?
Nejau-gi ir grabas perskirt negalės?
Ir mirus reikės man mylėti?!..

Žemės Dulkė

28. X. 15 m.

BROLIUI A. (kareiviui).

Mielas broleli, kur tu keliauji?
Kur tu dabar gyveni?
Gal tu kąsnelio duonos maldauji,
Širdį skausmais maini?

Gal tu ant lauko paliktas vienas
Šauki pagalbos greičiau?
Temsta gal akis, merkias blakstienos,
Plaka širdis vis rečiau?!

O gal numiręs?! — Nebekvėpuoja
Tavo krutinė karšta?
Gal tave šaltas vėjas bučiuoja,
Plauna raselė šalta?!

Kad aš galėčiau tave matyti
Ir parsikviest į namus,
Daug ką turėčiau tau pasakyti,
Kas atsitiko pas mus

Dabar vien jausti, vien tik kentėti
Širdžia jautria tegaliu
Ir besapnuodams tave regėti
Tarp atminimų gilių.

Žemės Dulkė.

6.—IX.—15 m.

* * *

Mane motinėle dar mažą vaikeli
Išmokė Augščiausį mylėt, kaip tėveli,
Nerustinti Jo niekados;

Isakė rustybės širdyj neturėti,
O vakarą rytą jo vardą minėti, —
Išmokė ir žodžius maldos,

Gražus „Tėve mūsų“ ir „Sveika Marija“
Širdyj kudikėlio iškartu prigijo,
Kaip gražus darželio žiedai;

Nors audros likimo kankin mane jauna,
Bet meilės Augščiausio širdyj nesugriauna,
Nepakerta vargo ledai...

Kada aš nuvargęs pailsęs sustoju
Ir net jau numirti ant kelio svajoju,
Pagelbos draugų neturiu, —

Tada skausmus savo Augščiausiam skiriu
Jis stiprina dvasią varguolių žmonelių
Tik reikia maldaut Jo parpuolus ant kelio.

Ž. D.

KUN. PETRUI L.

Nuilsusios širdies, Tėveli
Ką paslaptį ligšiol laikiau,
Siandien per atvirą langelį
Viską ramiai Tau pasakiau.

Netiek tos atgailos bijojau,
(Neikiek nebuvo jos baису).
Kiek rast ramybės čia svajojau
Ir iš kančių išbrist visų.

Sunku gyventi be paguodos,
Sunkiau kentėti be vilties,
Norėjau, kad svajonės juodos
Išnyktu, kaip tamsa nakties...

Man patarei ramiai keliauti,
Gilmėn tamsiosios ateities,

Visus dvejojimus sugriauti
Ir tik mylėti nuo širdies.

Aš viską sutikau daryti,
Bet rast ramybės — nerandu!
Pradėjo vėl skausmai žudyti,
Ir vėl širdij skaudu, skaudu!...

Už gerą širdį ir paguodą
Linksmybės dalį skirčiau Tau,
Bet kai likims man jos neduoda,
Atleisk! Dejuot vien papratau.

Žemės Dulkė.

4. VI. 16.

VARPAI.

...„Jie mums laimės pavydi
Apie mirtį mums sako,
Aš kitoki gi taką
Noriu rast į žinyną!...

Liudas Gira.

Tyliai, ramiai banguoja varpų balsas, plaukia per upes
pievas: tai tarytum verkia, tai iškilmingu balsu ką tai šneka...
dainuoja... Tas varpų skambėjimas, ką tai liudna praneša!...
Gal jis sako, kad jau nebeilgas gyvenimas, o aš dar nieko
gera neatnešiau, nepadariau!... Ir išiklausius į tų varpų
skambėjimą liudna, graudu, o sykiu ir baugu darosi... Skrenda
kur tai svajonės į bedugnę ir sykiu pranyksta su varpų aidu...
Matau prieš save ilgą siaurą takelį, kuris tęsiasi tolyn ir užei-
na prieš augštą statų kalną. Juomi lipa žengia daugumas, ypač
iš jaunimo... Visi pavargę, nuilę vos kojas bepavelka, bet
žengia pirmyn!.. Jų veidai linksmūs, jie mano pasiekti laimę...
mano pasiekti tą viliuojančią šviesią žvaigždutę, kuri mirksi
tolumoje... Ir visi skubinasi. Aš sykiu su visais žengiu pirmyn!..

Ir mane vilioja ta mirksinti žvaigždutė... Takelis vis eina statyn!... Vos ne vos lipu, tik pamačius ant savo galvos plėvėsuojančią vėliavą vėl įgaunu drąsos ir skubiai tvirtu žingsniu imu lipti augštyn... Jau regis prilipsiu... šit nebetoli, tik tą kalnelį reikia prilipti ir jau žvaigždutė mano rankose... Užlipau, bet ne, dar ji matosi toliaus ir taip aš vejuosi, o ji vis bėga nuo manęs tolyn... tolyn... Belipant sutikau burelių jaunimo, kurie nei nemanė siekti prie tos žvaigždutės, vien tik žaidė tarp savęs linksmiai šnekučiuodamies... Pamatė mane nusišypsojo ir pridurė: „Žiurėkite, Dievaitė lipa“! Ir nusikvatojo... Man kaip dyglis pervėrė širdį, bet neatreipus akies dar smarkiaus ėmiau lipti augštyn“!... Toliaus man besiskubinant, sutikau kitą burelių jaunimo, kurie pamatė mane besiskubinant, prašė kad padėčiau jiems žaisti, bet gavę atsaką, ėmė šaukti: „Patriotė eina, cha, cha, cha!... Ir aš nusiskubinau nuo jų, o nors tas skaudus juokas vis vijosi, lydėjo mane ir spiegė man ausyse..., neatreipdama akies vis lipu augšyn!... Nepamačiau kaip atsiduriau ant bedugnės kranto... Turiuosi tik už menkiausio šapelio... ir užtektu mažiausio stumtelėjimo, kad numarmėti į bedugnę... Baisu, baugu.. Kur eiti? kas daryti? Aplinkui tamsu, nieko nesimato... Šaukti pagalbos nieks neužgirs, tik balsą vėjas išnešios... Eiti atgal, nepasiekus laimės žiburėlio... gėda!... Ne, neisiu atgal!... Bet kas daryti?!... Ir stoviu ant kranto bedugnės, paskendus mintyse, nežinodama, kas pradėti!... Tik vėl kas tai nušvito... Ir štai pamačiau plėvėsuojančią vėliavą, ant kurios švietė kryžius ir vytiš... Tas vienas pamatymas tiek pridavė vilties, energijos, kad nieko nelaukus griebiausi darbo: padirbti sau tiltą per bedugnę, kad pereiti į kitą pusę... Ir darbas virė mano rankose... Roviau medelius, taisiau juos prie vienas kito ir jau maniau netrukus, padirbsianti tiltą... Bet štai vėl užėjo tamsa... Nieko nematyti... Akyse vėjas švilpia, staugia... Tolyne girdėti kokie tai neaiškūs balsai, dejonės... Gal ten tokie pat keleiviai, kaip aš klaidžioja tamsybėse... Kur eiti?!... Tamsu... baugu... Aplinkui nei mažiausio ženklo kelio... Nežinau kur eiti?!... O akyse vaidinasi ta mažutė mirksinti žvaigždutė ir rodos ji mane šaukia, vadina kilti augštyn!... Ir stoviu ant vietos, nes eiti baugu... tamsu... Kas tai? Dar girdėti kokie tai neaiškūs balsai: ne tai verkia... ne tai juokias... Tai gal pelėdos, šiknosparniai skraido... Šit sušvilpė kas tai ir šmėkstelėjo vieną sykį, antrą... Ir pajutau ant savo galvos skaudžius nagus šiknosparnio... Jau jis dreskia, plėšo... Šilta... Kas tai?!... Kraujas!... Ir parpuoliau paskendus kraujuose... Štai girdžiu arti savęs kokiuos tai neaiškius balsus... Tat eina burelis jaunimo. Pamatė mane pa-

kėlė... nušluostė kraują... ir pastatė ant kojų... Jie pamatė, kad aš guliu ant bedugnės kranto, nusiminė ir nežinojo, kur-gi jiems toliaus bėgti?!... Bet aš pasakiau: „Broliai, sesutės į darbą! Statykime tiltą, o tada galėsime persikelti per bedugnę!“... Ir visi šokome prie darbo!... Ir darbas eina pasekmingai. . Jau teka raudona aušrelė... Rytas!...

Tik štai aiškiai girdžiu varpai tebeskamba... Tyliai ramiai banguoja jų balsas... Ir išsiblaivo svajonės, dingsta, nuskrenda kur tai toli... toli... Varpai tyliai sneka... dainuoja... o siela nerimsta... trokšta darbo... veržiasi kur tai tolyn.. prie idealo!!... Nes ją vilioja mirksinti žvaigždutė!...

Tyro Duktė.

Našlaitė.

Aplinkui ramu. Krumuose girdėti lakštingalė sneka... Pakalnėje tykiai upelis čiurlena. Aš sėdžiu ant kranto upelio ir žiuriu į jo sraunų vandenėlį... skubiai jis bėga vis tolyn... Pažiūrėjus į jo bangas, net galva svaigsta, rodos taip gilus... kur tai toli bedugnėje plauko balti kaip sniegas debesėliai... Ir žiuri į jį ir negali atsидžiaugti jo begaline gilybe... Rodos norėtumei ten pasinerti... ir gerėtis tuomi gražumu... Pievos žolelės tykiai sviruoja švelnaus vėjelio pučiamos... Saulelė jau rengiasi pasislėpti ir meta paskutinį spindulį sakydama „labą naktį“.

Aš gėriuosiu ir vartau knygos lapus... Tik staiga kažkas lyg sudejavo... verkia... Apsidairiau aplinkui: nieko nėra... ramu. Bet štai ir vėl tas pats atsikartojo, aš pasikėliau ir nuėjau dejonų link... Ir ką-gi pamačiau?! Tik ką perbridus, per upelį, sušlapus, stovi nedidelė mergaitė kokios 10 m. ir griaudžiai verkia, dejuoja... Apvilкта kokiais tai skarmalais, aprišta suplyšusia skepeta, kojytės basos, nušalę, raudonos...

Mane pamačiusi iš sykio lyg apsigando ir norėjo bėgti, bet paskui pasidrašinus ištiesė prie manęs rankutę ir silpnu balseliu tarė: „Panyte, duonos!“ Aš pasakiau jog neturiu, ir parodžiau jai sodžiu, į kurį ji nuėjus galėtų gauti. Bet ji nėjo nė iš vietos ir vien tik kartojo: „Panyte, aš valgyti noriu, duonos!“ Tada nieko nesakius paėmiau ją už rankutės ir nusi-vedžiau mūsų namų link. Eidama ji man pasakė, jog jos tėtušis kur tai toli išvažiavo, o motušė pasimirė, ji likusi viena ir nežinanti kur eiti... Aš ją paguodžiau sakydama, kad ji paš mus galės pabuti. Ji linksmutė, bėgo šale manęs... o mane einant vargino sunkus klausimas: kodėl? Kodėl šitas nekaltas kudikėlis turi kentėti? Ką jis bloga padarė?! Tarytum ir miškas stovėjo nusiminęs, ir jo medeliai nuliudę kartojo tą-ji klausimą: kodėl?! Ir upelis čiurlendamas šnekėjo: kodėl? Štai varpai prabilo ir jų skardus balsas skrido, bangavo per upes, laukus, pievas ir kartojo: kodėl, kodėl?!. Ir visa apylinkė prisipildė tuomi skurdžiu neišrišamu klausimu: kodėl?!. Tik staiga mergytė patraukė mane už rankovės ir pratarė: „Panyte, Dievo Augelas skambina, reikia poterėlių sukalbėti!“ — „Gerai“, atsakiau. Ir abidvi atsiklaupę ėmėva kalbėti poterėlių... Jos veidelis staiga apsiniaukė, akutėse pasirodė gailios ašarėlės, kurios ir nusirito per skruostą. Sukalbėję poterėlių, atsikėlėme ir aš jos paklausiau, ko ji verkė? Ji man atsakė: „Panyte, aš atminiau mamytę, su kuria kas rytas ir vakarėlis, sykiu suklaupę, kalbėdavome poterėlių!“ Ir ji vėl gaudžiai pravirko... Aš ją raminau, bet štai jau abidvi įėjovą į mūsų kiemą...

Tyro Duktė.

Redaktorius ir leidėjas

PR. DAMBRAUSKAS.

Saliamono Banaičio Spaustuvė Kaune Litzmann'o gatvė № 34.

Jau išėjo
MŪSU DIRVA

SKAITYMO KNYGA

LIAUDIES MOKYKLAI

TRETIEMS ME AMS.

Sutaisė

M. Vasiliauskas

IR

J. Matulevičius.

ANTRA PATAISYTOJI LAIDA.

Užsisakymus priima Šv. Kazimiero Draugija Kaune.

Kaina:

neaptaisyto egz. 75 kap.

aptaisyto — 85 kap.

Baigiama spausdinti

nauja

skiriama moksleiviams.

Maldaknygė

Melskimės!

dvejopu balsavimu

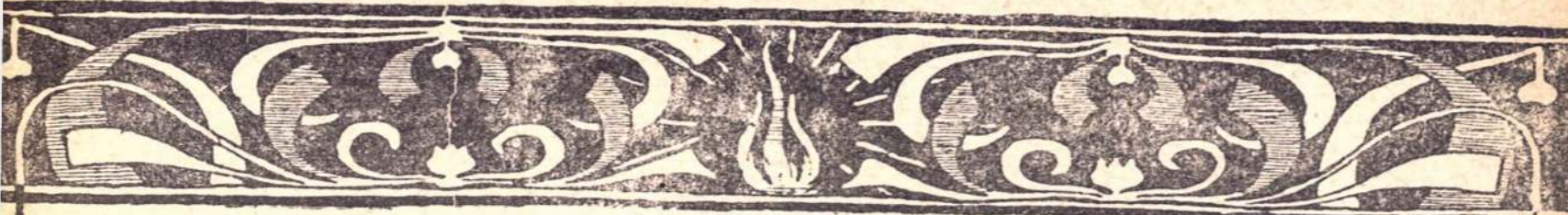
vaikinams ir merginoms.

S u s t a t ė

Prelatas A. Dambrauskas

Šv. Kazimiero Draugijos pirmininkas.

Užsisakymus priima Šv. Kazimiero Draugija Kaune.

Gegužio 1917 m.

№ 5 (63).

ATEITY

Turinys.

I. V. B.: A. A. Kun. Justinas Pranaitis.	129
II. MAIRONIS: Ašaros tarp juokų. (Eilės.)	134
III. V. VYŠNIUNAS: Vasaros vakaras. (Eilės)	137
IV. V. VYŠNIUNAS: * * * (Eilės).	137
V. JURGIS T—AS: Vyrai ir religija.	138
VI. JZ. G-AS: Evangelijų autentiškumas.	142
VII. T. A.: Teodoras Haas'as.	147
VIII. P. BUČYS: Bibliografija.	160
IX. Redakcijos atsakai.	160
